

Írta: Jenő

2010. augusztus 25. szerda, 08:41 -

Testi sértés

A rómaiak a mai értelemben vett T.-t nem ismerték. Felfogásuk szerint a T. vagy ölési vagy meggyalázási szándékkal történik; az első esetben emberölési kísérlet, a másik esetben becsületsértés (injuria) forog fenn, amely mindenesetre könnyebb vagy súlyosabb (levis, atrox lehet, s melyet a sértett beleegyezése feltétlenül kizár, mert: Volenti non fit injuria.

A mai értelemben vett T.-ek között az injuriának legsúlyosabb esete a testcsonkítás (membrum ruptum) volt, melyet egyenlő csonkítással büntettek (talio); csonttörés vagy zúzás büntetése 300-as, csekélyebb foku sértéseké 20-as pénzbírság. Később az u. n. injuriarum aestimatoria actióval egy (utilis) éven belül (inter annum atilem) az eset súlyához mért s a bíró által mérsékelhető pénzbírságot lehetett követelni, a lex Cornelia pedig a tetteges bántalmazást bűnvádi úton rendelé büntetni.

A későbbi kor a T.-nek főleg vagy kizárólag az ember fizikai személyére való tekintettel a két fő osztályát különböztette meg: a megsebzést (lat. vulneratio; franc. blessure), és a bántalmazást (lat. verbera; franc. coups); amannak jellege a test folytonosságának megszakítása, melynek ismérve a vérzés, az utóbbiak pedig oly bántalmazások, melyek fizikai fájdalmat okoznak a testi

folytonosság megszakítása nélkül. Az utóbbiak között különbséget tettek a nyomokat hagyó és a nyomokat nem hagyó bántalmazások között; a francia jog különösen a coups-tól megkülönböztette a tettlegességet (voie de fait). A testcsonkítás, a bénítás, az eltorzítás néhol a T.-től különböző önálló bűncímet alkotott, másutt pedig mint a T.-t minősítő körülmény vétetett tekintetbe. Ezek a fogalommeghatározások az elmekórt eredményezett bántalmazásokat át nem ölelvén, holott pedig kétségtelen, hogy az ember pszichológiai egyénisége a fizikai egyéniséggel egyenlő védelmet igényel, az újabb elmélet a T.-t annak cselekményében találja: «aki másnak testét ölési szándék nélkül bántalmazza v. egészségét sérti s ezáltal sérülést, betegséget vagy elmekórt okoz»; ezt a fogalommeghatározást fogadta el a magyar btkv, megtartván a T. hagyományos elnevezést szemben azokkal, kik a test helyett a személyt kívánják előtérbe s így a cselekmény nem T.-nek (laesio corporalis), hanem személyi sértésnek (laesio personalis) nevezik. A T. ezek szerint az u. n. materiális bűntettekhez tartozik, mert a bevégzett bűntett tényálladákhöz bizonyos materiális eredmény szükséges. Materiális eredmény hiányában, amennyiben büntetendő kísérlet esete fenn nem forog, a cselekmény mint egyszerűen meggyalázó cselekmény, a becsületsértés fogalma alá esik. Az ölési szándék fenforgása esetében már csak ölési kísérletről s nem többé T.-ről lehet szó.

A T. a bűntett alanyi elemét illetőleg lehet szándékos vagy gondatlan. A határozatlan szándék (dolus indeterminatus) a szándék elméletének elveinél fogva s tételes törvényünk szerint, a direkt határozott szándékkal (dolus directus, determinatus) egyenértékű, mert a törvény az alább említendő egy eset kivételével a szándék minősége között különbséget nem tesz és nincs is bűntett, melynél a határozatlan s határozott szándék egyenértéke jobban kidomborodna, mint épp a T., mert ha aránylag könnyű annak megállapítása, hogy a tettes nemcsak sérteni, de egyenesen ölni akart, nagyon nehéz s bizonyos határok között lehetetlen a megállapítása annak, hogy a tettes csak könnyű vagy többé-kevésbé súlyos sértést akart okozni.

Általános szabály tehát törvényünk szerint az, hogy az alanyi elemet illetőleg a szándék elegendő arra, hogy a tettes a bekövetkezett eredmény alapján büntetessék. Az eredményről törvényünk tekintetbe veszi: 1. a betegség tartalmát; 2. bizonyos súlyosabb eredményeket; 3. a halálos eredményt. A betegségi tartam alapján a törvény: a) könnyű T. vétségét, b) súlyos T. vétséget, c) súlyos T. bűntettét különbözteti meg a szerint, amint a betegség v. elmekór: a) 8 napnál tovább nem tartott; b) 8 napnál tovább ugyan, de 20 napnál tovább nem tartott, vagy c) 20 napnál hosszabb ideig tartott. A büntetés: az a) alatti esetben hat hónapig terjedhető fogház és 200 forintig terjedhető pénzbüntetés; a b) alatt esetben egy évig terjedhető fogház és 500 forintig terjedhető pénzbüntetés; a c) alatt esetben három évig terjedhető börtön.

A házi fegyelemre jogosított személy által annak gyakorlásában elkövetett könnyű T. miatt azonban büntetésnek nincs helye. A különös tekintetbe vett súlyosabb eredmények a következők: a) ha a sértett a sértés következtében testének valamelyik nevezetesebb tagját vagy érzékét, beszélő, halló, látó vagy nemző tehetségét elvesztette; b) ha e tagok, érzékek v. tehetségek valamelyike használhatatlanná lett; c) ha a sérült nyomorékká vált; d) ha elméje megzavarodott; e) ha előreláthatólag hosszú ideig tartó betegségbe esett; f) rendes

foglalkozásának folytatására végkép vagy előreláthatólag hosszú időre képtelenné vált; g) ha feltűnően eltorzított; h) ha a tehes állapotban levő nő a sértés folytán méhmagzatját elvesztette. A büntetés ezekben az esetekben öt évig terjedhető börtön; de öt évig terjedhető fegyház dolus specialis esetében, vagyis akkor, ha a tettes szándéka az itt felsorolt következmények valamelyikére irányult és az be is következett.

A halált eredményezett T. a szándékos emberöléstől abban különbözik, hogy a tettes szándéka csak sértésre irányul az ölési szándék kizárásával, ami a bíró által esetről esetre eldöntendő ténykérdést képez. A rendes büntetés itt tíz évig terjedhető fegyház, de ha a tettes szándéka a fent részletezett súlyosabb eredmények valamelyikére irányult, a büntetés 5-10 évig terjedhető fegyház.

Viszont épp úgy, mint az emberölésnél, itt is az erős felindulást, az u. n. provokációt tekintetbe veszi a törvény a bűnös javára s 1-5 évig terjedhető börtönnel bünteti a halállal végződött T.-t, ha azt a tettes erős felindulásában követte el, sőt az u. n. súlyos provokáció esetében, vagyis akkor, ha az erős felindulást az okozta, hogy a sértett a tettest vagy hozzátartozóit jogtalanul súlyosan bántalmazta, a büntetés csak három évig terjedhető börtön. A provokációra megállapított enyhébb büntetési tételek azonban nem alkalmazhatók akkor: a) ha a tettes szándéka a fent részletezett súlyosabb eredmények valamelyikére irányult, tehát az 5-10 évig terjedhető fegyházbüntetési tétel alkalmazásának esetében; b) ha a tettes a T.-t felmenő rokonán követte el.

Az eredményen kívül a szándékos T.-nél a törvény különös tekintetbe veszi: a) a tettes és a sértett között fenálló rokonsági viszonyt, amennyiben ha a tettes a cselekményt felmenő rokonán követte el, a könnyű T. két évig, a súlyos T. három évig terjedhető fegyházzal, az egyszerű (három évig terjedhető börtönnel büntetendő) súlyos T. büntette öt évig terjedhető börtönnel büntetendő; b) az elkövetésre használt eszközt, ha t. i. a tettes mérget vagy más ártalmas, esetleg életveszélyes szert bead vagy alkalmaz. Ez az u. n. mérgezési szakasz. L. Mérgezés.

A T.-nél naponként előforduló eset az, hogy a bántalmazásban többen vesznek részt s nem állapítható meg az, hogy a tényleg beállott eredményt a bántalmazók közül ki vagy kik okozták.

Gondoljunk a falusi népeknél oly gyakori korcsmai verekedésre.

A büntető törvények azért erre az esetre külön intézkedést tartalmaznak. Ezt teszi a magyar btkv is. A kérdést azonban, és pedig az igazság rovására, egészen helytelenül oldotta meg s a bűnösöket meg nem érdemlett enyhe büntetésben részesíti. Törvényünk szerint ugyanis súlyos

T. esetében a bántalmazók két évig terjedhető börtönnel és 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, halálos eredmény esetében pedig három évig terjedhető börtönnel és 400 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Az igazság pedig az, hogy miután a tettesség egyikük ellen sem állapítható meg, mindannyian mint segédek büntetendők, mert legalább segédi tevékenységet a bántalmazók mindegyike szükségszerűen kifejtett. Az elmélet azért helyesen ezt az esetet kölcsönös bűnrészességgnek nevezi.

A gondatlanság csak akkor esik büntetőjogi beszámítás alá, ha a tettes súlyos, tehát nyolc napi tartamot meghaladó sérülést okozott. A büntetési tétel kétféle, a rendes büntetés 3 hónapig terjedhető fogház, de ha a súlyos T. az azt okozónak saját hivatásában v. foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából v. azok szabályainak megszegéséből származott: a büntetés egy évig terjedhető fogház és 500 forintig terjedhető pénzbüntetés; jogában állván a bíróságnak az is, hogy a büntetésen felül a bűnöst az illető hivatás v. foglalkozás gyakorlásától belátása szerint végkép vagy határozott időtartamra eltiltsa, s a gyakorlat ismételi megengedését újabb vizsgától, vagy a kellő képzettség megszerzését igazoló más bizonyítéktól függővé tegye.

A gondatlanság leggyakoribb, ugyszólván tipikus esete a kocsisok vigyázatlanságára visszavezetendő elgázolás.

A minősített esetnek kiváló és több tekintetben kontroverz esetei az orvosi műhibák. T. esetében a sértettnek kivánságára s részére a megfelelő kártérítés is megítélendő, mely tartós betegség vagy munkaképtelenség esetében egyszer mindenkorra megállapítandó tőke, vagy évi járadék lehet. Halált eredményezett T. esetében kártérítést igényelhetnek azok, akiknek tartásáról az elhunyt gondoskodni köteles volt.

A T. a könnyű T.-nek kivételével hivatalból üldözendő Az eljárásra illetékes: a könnyű T. és - de csak amennyiben 6 hónapi fogházat meg nem haladó szabadságvesztésbüntetés mutatkozik kiszabandónak - súlyos T. vétsége esetében a kir. járásbíróság, más esetekben a kir. törvényszék.